

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

De Munere Concionandi, Exhortandi, Catechizandi - Continens non tantùm praecepta ad artem concionandi discendam accomodata, sed etiam Ideas & Conceptus practicos pro Concionibus in Festis B. V. & SS. Dedicacionis, Patrociniij, Novi Anni, Paschatis, Parasceves; item in Primitiis Sacerdotum,

...

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1679

Exemplar III. In quo ostenditur quomodo per parabolam aliqua doctrina inculcari possit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48347](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48347)

cient, & adimplebunt usque ad summum: ibi reddam gloriam pro contumelia perpeſſa, pallium laudis pro mœrore, pro loco no- viſſimo ſedem regni in ſacula, ibi apparebit fructus pœnitentiæ (& dolorum) & humilis ſubiectio: (ſeu patientia in contem- ptu) coronabitur glorioſe. Memento horum, Fili mi, Verbo- rum; Beati qui audiunt Verbum DEI, & cuſtodiant illud: Cæ- lum & terra tranſibunt, verba autem mea non tranſibunt.

Exemplar Tertium.

In quo ostenditur, quomodo per parabolam aliqua doctri- na inculcari poſſit.

Thema.

Tunc videbunt Filium Hominiſ venientem in nube cum poteſtate magna & Majeſtate. Luca 12.

Scopus.

Perſuadendum Auditoribus, ut temporis habeant ratio- nem accuratam.

Syllogiſmus principalis.

Illius rei merito magna eſt habenda ratio, cuius olim ſeve- riſſima à DEO ratio exigeretur. Atqui tale, quid eſt tempus, er- go temporis magna eſt habenda ratio.

EXORDIUM.

Solent ij, quibus examen aliquod ſubeundum eſt, ante omnia ſollicitè indagare, de quibus rebus examen ſit inſti- tuendum, atque ad eas Quæſtiones ſe totis viribus præparare, quod eſt non ſemper ſit licitum, maximè ubi concurrunt multi, & pro loco vel honore certant, uti in Academicis gra- dibus ſuſcipiendis contingit, reſpectu tamen ultimi exami- nis, quod nobis omnibus ſubeundum eſt, non modò non ve- ritum eſt, ſed neque diu etiam indagare oportet, de qua re potiffimum reſponſuri ſimus, nam id jam pridem anima qua- dam damnata manifeſtavit, ut Diſcipulus ſer. 3. narrat: Cùm enim homo quidam devotus orationi eſſet intentus, ſubi- to vocem quandam valde lugubrem audivit, quam ubi quæſi- vit, quiſnam eſſet, & quâ de cauſâ lugeret? Reſpondit ei, qui lugebat, animam damnatam ſe eſſe, ſeque & omnes reli- quos damnatos nullam adeò rem deplorare, quàm temporis jactu.

jacturam, utpote in quo tanta mala tam facili labore evitare, tantâque bona comparare potuissent. Ne ergo & nos simili modo lugere cogamur, ostendam in præsentî Concione per aptam parabolam, quàm grave sit delictum tempus otiosè perdere, simulque docebo, quo modo tempus illud deinceps meliùs infumere, imò etiam perditum, quodammodo recuperare possimus. Spero proinde audientiam tantò majorem, quantò utilior est materia & doctrina, quam vobis sum propositurus.

Propositio Parabola.

Erat quidem Rex, & dignitate, & sapientiâ, & potentiâ clarissimus, hic cum fortè per fenestram aulae suae prospiceret, vidit infantem pulcherrimum in luto ante fores palatii jacentem, ejusque pulchritudine captus, & misericordiâ motus jussit quamprimum eum ad se deferri, & quod inauditum est à cunctis sæculis, postquam venam sibi aperiri jussit, aquam sanguine miscuit, propriisque manibus à sordibus abluir; deinde uni ex primariis suis Aulicis educandum, instruendum, & custodiendum commisit, qui quidem officio suo præclarè functus est, optimisque præceptis Clientem suum imbuit; postquam autem ad ætatem suam hic pervenit, & pro officio fungendo aptus est visus, pinguisimum ei telonium Rex commisit, prope quod mercatores ditissimi transibant, & maximum telonium pendere debebant, de quo quatuor partes ipsi Telonario reliquit, unicam solùm sibi reservavit, & suo tempore offerri jussit, simulque centuplo majora Bona, imò regnum omni Bonorum genere fortunatissimum promisit, si fideliter hoc munus suum administraret; quem tanta Regis liberalitas & charitas non ad amorem & summam in administrando munere diligentiam atque alacritatem excitare debuisset; excitavit sanè & Telonarium, ut ab initio aliquamdiu cum magno fervore suum munus obiret, sed hominis nequissimi fraudibus circumventus paulò post remisit; erat enim in loco illo carnifex, homo vaserimus, & ad seducendos homines alios instructissimus, qui invidens Telonario tantam fortunam, omnem lapidem movit, ut eum gratiâ Regis & officio suo privaret; Eâ de causâ per Filiam suam, quam habebat formosissimam, munera

quæ-

quædam hortensia, honoris causâ submittit. quæ dum Telonarius frequentius accipit, conjectis in Filiam portantem oculis amore illius exardescere cæpit, & tandem per familiarem conversationem ita captus est, ut nihil ampliùs de telonio suo sollicitus, totum se consuetudine Amasiæ suæ impenderet; monetur à suo amico, monetur à Custode, monetur ab aliis Amicis, de fraudibus, de officii obligatione, de metuenda Regis displicentia, de castigatione, sed incassum; advertens ergo Rex Telonii partem sibi reservatam non offerri, mittit famulos, qui rationem reddere jubeant, & de fidelitate inquirant. Sed is, ut patientiam secum Rex habeat, rogat, seque omnem partem de telonio illi debitam suo tempore oblaturum promittit; sed nihil minus præstitit, redeunte scilicet Amasia, & ad pristinos amores & socordiam pertrahente. Venit ergo Rex ipse occultè sub alienis vestibibus, instruit convivium, hortatur ad emendationem, sed is iterum antiquam cantilenam canere pergit, promittit emendationem, sed non præstat, pejor factus post visitationem, quam ante fuerat. Itaque iratus Rex mittit iterum alios famulos, gravesque pœnas, & ipsam officii privationem minatur, nisi resipiscat, sed is parùm curat omnia, jubet ergo semel iterumque eum castigare, Filiamque Carnificis domo expelli, sed quò molestior erat privatio, tantò magis inflatus est amor, viæque omnes ardentius tentatæ ad pristinam consuetudinem reperendam. Ergo videns Rex actum se agere, mittit tandem Apparitorem suum, qui Telonarium tam negligentem primò quidem arctissimo Carcere concludere, deinde verò etiam judiciale publicè instituto sistere est jussus; quam sententiam acceperit, nolo ego hîc certâ de causâ explicare, illud verò à vobis intelligere volo Auditores, si vos à dicto Rege in Assessores ac Judices electi fuissetis, quam vos de illo sententiam tulissetis? an non omnes unanimi voce sententiam in hæc verba concepissetis: amoveatur à Telonio, & quia reus est mortis, occidatur; & rectè profectò judicâstis, sed vereor, ne contra vos sententiam tuleritis; Certè quisquis peccator est (quis autem talem se non confiteri cogetur?) similem, imò graviorem negligentiam & ingrati animi vitium commisit.

Appli-

Applicatio Parabola.

Tu ergo, tu, ô peccator, tu es ille vir, tu Telonarius es iste, an non tu in luto nihili jacebas? an non te Christus Rex caeli & terræ potentissimus ex nihilo tuo per creationem eduxit, & te per redemptionem sanguine ex latere suo aliisque vulneribus fluente & aqua Baptifimali lavit? an non tibi unum et primariis Aulicis suis, sanctum Angelum, inquam, Custodem pro Moderatore assignavit? an non te per eum educari usque ad rationis usum, & potenter custodiri fecit? an non tibi subinde Telonium, id est, opera meritoria eliciendi occasionem præstantissimam obtulit? an non de his operibus quatuor partes tibi, fructum scilicet meritorium, satisfactorium, impetratorium, & consolatorium, id est, gaudii ex talibus operibus & bonâ Conscientiâ oriri soliti liberaliter reliquit? solâ quintâ parte fructus gloriæ & honoris sibi retenta? an non tu brevi quidem tempore telonium hoc bene administrasti, & à peccatis te aliquantulum continuisti, sed paulò post ab infernalis carnificis filia, concupiscentia, inquam inordinata voluptatum & honorum seductus telonium tuum, id est, occasiones merendi neglexisti, tempus otiosis cogitationibus, verbis, factisque malè impendendo? Considera Peccator, obiterque mente revolve, quæ conditiones ad opus meritorium requirantur, nempe ut de se malum non sit, ut fiat in statu gratiæ, & ut per bonam intentionem ad Deum dirigatur. Examina nunc ulterius, quomodo ab eo tempore, quo rationis usum accepisti, has conditiones observaveris, an non deprehendes, te multa in se mala, multa extra statum gratiæ, pleraque sine legitima intentione fecisse? an non de hac negligentia seriò emendanda te frequenter per occultas inspirationes Sanctissimus & fidelissimus tuus monitor Angelus Custos monuit? & quid aliud respondisti, nisi esse adhuc tempus, te in fine vitæ seriò pœnitentiam acturum? an non miseris famulos suos ad te clementissimus Deus, Superiores, inquam, Confessarios ac Concionatores, Parentes, Amicos, Socios, qui te verbo & exemplo ad emendationem sunt horraii? & tu quid ad hæc? an pœnitentiam egisti? an non ipse Christus sub speciebus Eucharisticis aliquoties te invisit, & convivium præstantissimum sanguine suo, corporeque instruxit?

an non suaviter tibi errorem tuum ostendit? an non tibi illa Ecclesiastici verba repetivit: *Fili mi, peccasti & non adicias iterum*, & quid tu? vix sumpto corpore abiisti ad tuam Concubinam, concupiscentias inquam tuas, & cum ea infidias tanto Benefactori tuo parasti. An non aliquoties Deus gravissimas pœnas tibi per occultas inspirationes, per libros, Concionatores, & Confessarios comminatus est? an non te morbis aliisque tribulationibus castigavit, & hoc medio ad emendationem perducere statuit? an non verò hæc frustra fuere? an non post hæc omnia deterior es factus, quàm antea fueras? an non ergo grave à te delictum commissum esse fateris? an non æquissimum esse judicas, ut sententiam, quam de altero tulisti, tibi ipsi applices? an non jure tibi dicis: Reus est mortis: removeatur à Telonio, id est, vita præsentis? atque utinam jam non in multis impleta esset sententia hæc! cur enim tot juvenes immatura & violenta morte absumptos putas? Certè non aliâ ex causa, quàm quia tempus sibi concessum tam malè impenderunt; si ergo in te necdum lata fuit hæc sententia, an non per hoc singulare Beneficium accepisti, & motivum majus ad errorem tuum hunc & negligentiam serio emendandam?

Vis autem scire, quid agere debeas? tria tibi agenda aio. Ut ad genua summi hujus Benefactoris cum summa humilitate procidas, veniamque præteritorum peccatorum corde contrito petas; dicens cum Sancto Davide: *Ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum, sed cito anticipent nos misericordia tua, quia pauperes facti sumus nimis*; Dicas etiam cum servo illo negligente: *Domine patientiam habe in me, & omnia reddam tibi*.

Secundò, ut illud sancti Pauli consilium sequaris, quod olim Ephesiis cap. 5. dedit dicens, *Videte Fratres, quomodo caute ambuletis, non quasi insipientes, sed quasi sapientes redimentes tempus*; ubi scio verba hæc: *redimentes tempus*: plerumque de futuro tempore explicari, sed ego ausim etiam de præterito explicare, atque adeò ostendam tibi, o peccator, artem, quomodo etiam præteritum tempus revocare possis. dic ergo, an non existimes olim sanctum Jobum, dum omnium suorum Bonorum jacturam tam æquo animo à DEO accepit, dixitque: *Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit*;

cui;

cuit, ita factum est: sit nomen Domini Benedictum, dic, inquam an non egregiè operatum esse judicas? an non credis Deo hunc actum singulariter placuisse, meruisseque, ut omnia dupliciter ei restituerentur? Quæro nunc ulterius, an non jacturam temporis potiore judicas quâcunque aliâ jacturâ, juxta illud Poetæ:

Rex poterit rebus succurrere, nemo diebus,
Damna fleo rerum, sed plus fleo damna dierum.

Si ergo patienter hanc jacturam feras, & dicas: Mi Clementissimè Deus, dedisti mihi tam nobile tempus, iterumque abstulisti, permittens, ut illud inutiliter, pro dolor, impenderem; sicut tibi Deo meo placuit, ita factum est; sit nomen tuum Sanctissimum in Sæcula Benedictum: an non per hunc actum & tu suo tempore recuperabis perditum tempus, id est, præteritam negligentiam refarcies? ita profectò, maximè si etiam (quod tertium est caput à te observandum) occasionem inde arripias tempus reliquum vitæ tuæ utiliter expendendi, atque adeò illud dictum Ecclesiast. cap. 14. tibi applices: *Ne defrauderis à die bono, & particula boni doni non te prætereat:* eumque in finem statuas, primò omnes condiciones ad opus meritorium requisitas, studiosè observare; deinde non tantum communem, sed optimam intentionem iisdem præfigas, illud Sancti Davidis 1. Reg. 29. usurpando: *Totis viribus preparavi impensas domus Domini* (vel istam aut illam actionem feci) *non enim homini preparatur habitatio, sed Deo.*

Epilogus.

Sed claudio tandem Concionem, omnesque seriò adhortor, ut saltem, quod reliquum est temporis ad vivendum concessi, ita impendere studeant, ut nec momentum sibi elabi aut transire permittant, quin ab eo vectigal boni operis exigant, eum in finem verbis illis Sancti Pauli Roman. 13. vos compello. *Fratres hora iam est, nos de somno surgere, ecce nunc tempus acceptabile, nunc dies salutis, non præcessit, dies appropinquavit, abiiciamus ergo opera tenebrarum* (id est, hujus vitæ, quæ nihil ad salutem conducunt:) *& induamus arma lucis, tempore fructuosè & honestè impendendo, ut tandem aliquando & nos cum servo fidei audire possimus illud optatissimum elogium: Euge serve bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis*

super multa id est, super totam æternitatem felicissimam & consuetam, intra in gaudium Domini tui. Amen.

Exemplar Sextum.

In quo ostenditur, quomodo doctrina aliqua per historiam inculcari possit.

Thema.

Benedixit illos, & iussit apponi. Marc. 8.

Scopus.

Cur & quomodo Benedictio Dei procuranda?

Syllogismus principalis.

Illud est singulari studio procurandum, quod maximè conditum ad omnium actionum nostrarum felicem successum obtinendum; Atqui tale quid est Benedictio divina; Ergo hæc singulari studio procuranda est; Atqui ad eam obtinendam præcipue servat bona intentio actionibus nostris præfixa, Ergo hanc actionibus nostris præfigere debemus.

E X O R D I U M.

Ajunt Circulatorem quendam fuisse, qui quondam promiserat, se sequenti die omnibus ad forum confluentibus dicendum, quid quisque maximè desideret & optet, cumque sequenti die ingens multitudo confluxisset, dixisse illum: Hoc est, quod omnes desiderant, vili pretio multa posse emere; quod dictum quidem risu exceptum, quia tamen verissimum erat, etiam tacito assensu probari debuit. Verum licet negari non potuerit veritas hujus dicti, Ego tamen existimo, multo magis desiderari ab omnibus medium aliquod efficacem, per quod multa vili pretio emi possint; quia itaque non dubito & vos, Auditores, simili desiderio teneri, ostendam vobis in hac concione simile medium, & ut illud deinceps tanto diligentius constantiusque usurpetis, illius efficaciam memorabili historia demonstrabo; spero proinde; vos tanto attentius dicentem audituros quanto dignior auditu est historia, & quanto amplior est fructus, quem ex ejus narratione sperare potestis.

Narratio Historiæ.

Narrat Pater Mathias Faber in auctario in festo S. An-
Instr. VII. F n.æ.